

Pilar 3

Offentliggjøring av sentral risikoinformasjon

INNHALDSFORTEGNELSE

INNHold

1.	INNLEDNING	3
1.1	Nøkeltall.....	4
2.	Styring og kontroll	5
2.1	Roller og ansvar.....	5
2.2	Identifisering av risiko.....	6
2.3	Risikoanalyse, risikomåling og vurdering av kapitalbehov (ICAAP)	7
2.4	Kontroll.....	8
2.5	Informasjon og kommunikasjon (rapportering)	8
2.6	Oppfølging og overvåking	8
3.	INFORMASJON OM RISIKOGRUPPENE	9
3.1	Kredittrisiko.....	10
3.2	Operasjonell risiko	13
3.3	Markedsrisiko.....	14
3.4	Likviditetsrisiko	15
4.	Godtgjørelser.....	16

1. INNLEDNING

Pilar 3-rapporten er utarbeidet for å gi markedet informasjon om SpareBank 1 Lom og Skjåk sin risiko- og kapitalstyring. Dokumentet skal dekke kravene i CRR, og følge European Banking Authority (EBA) sine anbefalinger.

Kapitaldekningsregelverket er satt sammen av tre pilarer og skal sikre at banken har nok kapital til å møte sine forpliktelser og motstå uventede tapshendelser:

Pilar 1: Minimums og bufferkravene til ansvarlig kapital

Pilar 2: Pilar 2 stiller krav til årlige interne vurderinger av kapitalbehovet (ICAAP) og likviditetsbehovet (ILAAP). Kapitalbehovet skal dekke risikoer som det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til i Pilar 1.

Pilar 3: Offentliggjøring av informasjon om kapital og risikoforhold.

Formålet med dette dokumentet er å presentere finansiell informasjon som kan bidra til at markedsaktører er bedre i stand til å vurdere:

- Bankens risikonivå
- Styring og kontroll med de ulike risikoene
- Kapitalsituasjonen

Dette dokumentet oppdateres årlig sammen med bankens årsregnskap. Periodisk informasjon om kapitaldekning er tilgjengelig i bankens kvartalsrapporter.

1.1 NØKELLTALL

Nøkkeltal

Tal i tusen kroner	2024	2023	2022	2021	2020
Forvaltningskapital	10.040.513	9.074.889	8.493.906	8.057.200	7.161.180
Overført til Boligkreditt (BK)	2.715.602	2.573.501	2.267.368	1.914.651	1.722.071
Forvaltningskapital inkl. BK	12.756.115	11.648.390	10.761.274	9.971.851	8.883.250
Brutto utlån (tilkunder)	8.377.177	7.080.107	7.104.694	6.607.679	6.033.050
Brutto utlån (tilkunder) inkl. BK	11.092.779	9.653.608	9.372.062	8.522.330	7.755.121
Innskott fra kunder	7.345.650	6.820.836	6.301.801	6.048.761	5.200.611
Resultat underliggende drift eks. tap	181.915	119.319	90.325	43.268	58.461
Tap på utlån	37.244	19.252	15.171	4.307	27.010
Resultat underliggende drift inkl. tap	144.671	100.067	75.154	38.961	31.452
Utbytte og verdiendring fin. instrument	68.363	30.776	3.285	27.932	-1.444
Resultatdel TS og FKV	47.621	-2.104	13.420	40.242	42.514
Resultat før skatt	204.069	128.738	91.859	107.135	75.522
Resultat etter skatt	173.566	97.852	75.144	95.036	66.201
Eigenkapital	1.498.179	1.328.691	1.256.343	1.182.224	1.087.610
Rentenetto	2,48 %	2,41 %	1,99 %	1,43 %	1,67 %
Rentenetto inkl. lån overført SBT Boligkreditt	1,98 %	1,94 %	1,68 %	1,33 %	1,49 %
Provisjon og gebyr i % av gj. forv.kapital	0,51 %	0,52 %	0,58 %	0,67 %	0,66 %
Driftskostnader i % av gj. forv.kapital	1,60 %	1,56 %	1,44 %	1,51 %	1,43 %
Driftskostnader i % av sum driftsinntekter, eks. verdiendringer	52,83 %	52,78 %	50,59 %	56,65 %	47,87 %
Driftskostnader i % av sum driftsinntekter, eks. finansielle poster	54,55 %	54,00 %	56,86 %	73,21 %	60,39 %
Resultat før andre inntekter og kostnader i % av gj.snitt forvaltningskapital	1,85 %	1,09 %	0,96 %	1,21 %	0,96 %
Tap i prosent av brutto utlån	0,35 %	0,20 %	0,22 %	0,07 %	0,35 %
Avsetning til tap i % av brutto utlån	0,92 %	0,76 %	0,92 %	0,84 %	0,73 %
Mislighaldsprosent	0,70 %	0,08 %	0,09 %	0,08 %	0,15 %
Eigenkapitalandel i balanse	14,92 %	14,64 %	14,79 %	14,67 %	15,19 %
Eigenkapitalavkastning etter skatt	12,17 %	7,43 %	6,18 %	8,37 %	6,34 %
Eigenkapitalavkastning før skatt	14,30 %	9,88 %	7,52 %	9,44 %	6,95 %
Kapitaldekning	25,46 %	22,08 %	22,03 %	21,83 %	22,22 %
Kjemekapitaldekning	23,75 %	22,08 %	22,03 %	21,83 %	22,22 %
Rein kjemekapitaldekning	23,75 %	22,08 %	22,03 %	21,83 %	22,22 %
Rein kjemekapitaldekning, konsolidert	20,32 %	21,17 %	21,38 %	21,54 %	21,81 %
Kjemekapitaldekning konsolidert	20,51 %	21,31 %	21,57 %	21,74 %	22,03 %
Kapitaldekning, konsolidert	22,27 %	21,53 %	21,80 %	21,97 %	22,31 %
Utlånsvekst (eks. tapsavsetninga)	18,33 %	-0,35 %	7,52 %	9,52 %	8,02 %
Utlånsvekst inkl. BK	14,91 %	3,00 %	9,97 %	9,89 %	8,04 %
Innskotsvekst	7,69 %	8,24 %	4,18 %	16,31 %	14,88 %
Innskott i % av utlån	87,69 %	97,06 %	89,40 %	91,86 %	86,20 %
Innskott i % av utlån inkl. SBT Boligkreditt	67,19 %	71,59 %	68,12 %	71,64 %	67,69 %
Endring forvaltningskapital	9,51 %	6,84 %	5,42 %	12,51 %	13,63 %
Brutto utlån næring (egen bok)	43,36 %	50,77 %	46,24 %	43,21 %	44,55 %
Brutto utlån privat (egen bok)	56,64 %	49,23 %	53,76 %	56,79 %	55,45 %
Brutto utlån næring inkl. Boligkreditt	33,74 %	38,26 %	35,89 %	34,29 %	33,85 %
Brutto utlån privat inkl. Boligkreditt	66,26 %	61,74 %	64,11 %	65,71 %	66,15 %
LCR	191 %	189,00 %	190 %	181 %	173 %
Tal på tilsette	74	67	64	62	59
Tal på årsvekst	73	66	63	60	58

Utover den informasjon som er tilgjengelig i dette dokument vises det til Om oss/Investor på SpareBank 1 Lom og Skjåk sin hjemmeside [www.SpareBank 1.no/lom-skjaak](http://www.SpareBank1.no/lom-skjaak).

2. STYRING OG KONTROLL

Risikostyringen i Sparebank 1 Lom og Skjåk skal støtte opp under den strategiske utviklingen og måloppnåelse. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig kapitalforvaltning. Dette skal oppnås gjennom en moderat risikoprofil og:

- En sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring i alle ledd
- Tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt strategi
- Utnyttelse av synergier og målbare/beviselige diversifiseringseffekter
- Et tilstrekkelig kapitalnivå ut fra valgt risikoprofil
- Korrekt og uavhengig rapportering
- Gode modeller for beregning av risiko.

Risiko er et mål som kombinerer sannsynligheten og virkningen av en hendelse i negativ retning. Resultatet av en vurdering av hvor stor sannsynligheten er for at noe inntreffer i kombinasjon med den forventede konsekvensen av hendelsen angir hvor høy den enkelte risiko er. Dette gir grunnlag for å prioritere hvilke risikoer som anses som vesentlige i forhold til å kunne påvirke strategien eller måloppnåelsen til banken.

Det er etablert en struktur som på en systematisk måte identifiserer, vurderer, kommuniserer og håndterer risiko i hele banken, og det foretas løpende overvåking. Risikostyringen tar utgangspunkt i fastsatt visjon, strategi og mål, samt de rammer for eksponering som er fastsatt av styret. Teamet for risk og compliance overvåker risikobildet og internkontrollen i banken.

2.1 ROLLER OG ANSVAR

Risikostyring og internkontroll ivaretas av tre forsvarslinjer:

Første linje

Består av de operative funksjonene som skal sørge for å etablere, styre og følge opp internkontroll innenfor eget ansvarsområde. Et viktig prinsipp er at risikostyringsprosessen er en integrert del av den daglige virksomheten. Det betyr at avdeling for risikostyring ikke fjerner noe av resultatenhetenes ansvar for god risikostyring.

Andre linje

Andrelinjen (Risk og compliance) er en uavhengig kontrollfunksjon som overvåker, rapporterer, gir råd til styre og ledelse, samt følger opp at lover og forskrifter etterleves. Leder risk og compliance og Complianceansvarlig rapporterer til Adm. Banksjef, men ved behov kan det rapporteres direkte til styret. Det utarbeides kvartalsvise risiko- og compliancerapporter som behandles i styret.

Tredje linje

Iht. forskrift om risikostyring og internkontroll «*inntrer kravet om internrevisjon når forvaltningskapitalen overstiger 10 milliarder i mer enn 12 måneder, dersom ikke foretaket kan godtgjøre at forvaltningskapitalen vil komme under grensen i løpet av de neste 6 månedene*». Som følge av dette vedtok bankens styre i 2022 at internrevisjon skulle etableres i 2023. Internrevisjonen blir utført av ekstern leverandør og vil påse at risikostyringen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt.

I tillegg til de tre forsvarslinjene har styret ansvar for at banken har forsvarlig kapitaldekning utifra risikoprofil og myndighetenes krav. Det er styret som fastsetter de overordnede målsettingene relatert til risikoprofil og avkastning.

2.2 IDENTIFISERING AV RISIKO

For å kunne nå bankens vedtatte målsettinger og strategiske utvikling er det en forutsetning at styret og ledelsen kjenner bankens risikobilde, slik at det kan velges målrettede risikostyringsstrategier. Identifiseringen skal danne grunnlaget for bankens risikoanalyse og risikomåling.

Følgende prinsipper skal legges til grunn:

- Prosessen for risikoidentifikasjon skal være framoverskuende og være en integrert del av bankens strategi- og budsjettprosess
- Bankens risikobilde endres over tid og må derfor overvåkes kontinuerlig
- Risikoidentifikasjonen skal være så omfattende at den dekker alle vesentlige risikoer som banken står overfor. Risikoidentifikasjonen skal gjennomføres minimum en gang pr. år eller når andre forhold tilsier det. Det skal tas følgende utgangspunkt:
 - Identifisere strategiske risikoer som en del av strategiprosessen. Hovedansvarlig: styret og ledelsen
 - Identifisere vesentlige risikoer i bankens prosesser. Hovedansvarlig: ansvarlige banksjefer og fagansvarlige
- Ved endringer eller etablering av nye produkter og forretningsområder av vesentlig betydning skal det gjennomføres en risikoidentifikasjon før disse tilbys eller etableres. Hovedansvar: Ansvarlige banksjefer, fagansvarlige og prosesseiere avhengig av område og aktivitet
- Prosessen for risikoidentifikasjon skal gjennomføres ved hjelp av:
 - Egenverdier fra hovedansvarlige samt andre sentrale personer innenfor fagfeltet/prosessen (Lederbekreftelsen)
 - Erfaringer fra andre banker
 - Innrapportering av hendelser og eventuelle tap
 - Rapporter fra eksternrevisjon, Finanstilsynet og andre relevante parter

De identifiserte risikoene grupperes i henhold til bankens standard risikogrupper som beskrevet i kapittel 3.

2.3 RISIKOANALYSE, RISIKOMÅLING OG VURDERING AV KAPITALBEHOV (ICAAP)

STRATEGI FOR VURDERING AV BANKENS KAPITALBEHOV

Banken skal regelmessig foreta en vurdering av om nivået, sammensetning og fordeling av kapitalen er tilpasset risikoene banken er eksponert for.

Kapitalplanlegging er avgjørende for å sikre en solid og selvstendig bank. Kapitalplanlegging blir viktig for å sikre at kapital ikke skal bli en begrensende faktor for utvikling og vekst, uten at det skal få forretningsmessige konsekvenser for bankens soliditet og selvstendighet.

IDENTIFISERE BANKENS RISIKOBILDE OG BEHOV FOR RISIKOJUSTERT KAPITAL

Det skal gjennomføres analyser av risikoene som er identifisert for å forstå risikoenes egenskaper og årsakssammenhenger. Vesentlige risikoer skal etter beste estimat kvantifiseres gjennom forventet tap og behov for risikojustert kapital. Risikoanalysen skal også sikre at det foretas kvalifisert og strukturert dokumentasjon av etablerte kontroll- og styringstiltak. Noen risikoer kan være vanskelig å kvantifisere, og de skjønsmessige vurderingene skal ha en konservativ tilnærming.

KAPITALSTYRING

Banken skal ha en størrelse på kapitalen som sikrer en effektiv og optimal kapitalbruk med tanke på virksomhetens omfang og risikoprofil. Videre skal banken være en solid bank som er attraktiv for kunder, kapitalmarkedene og medarbeidere.

Banken skal ha kapitalstyring som sikrer følgende:

- Tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil
- Konkurransedyktige vilkår i innlånsmarkedene
- Utnyttelse av vekstmuligheter i bankens definerte markedsområde og muligheter for å være med på eventuelle strukturelle løp som materialiserer seg innenfor et naturlig markedsområde
- En konkurransedyktig egenkapitalavkastning
- At faktisk ansvarlig kapital skal overstige beregnet risikojustert kapital med en tilfredsstillende buffer
- At kapitaldekningsgraden skal overstige regulatorisk kapitalkrav med en tilfredsstillende buffer

På grunnlag av det strategiske målbildet skal det utarbeides en analyse av kapitalbehov for påfølgende tre år for å sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Analysen tar hensyn til framskrivning av bankens finansielle utvikling for de neste tre årene. Disse framskrivningene skal ta hensyn til forventet utvikling i perioden, samt en situasjon med alvorlig økonomisk tilbakeslag over minimum tre år.

Med grunnlag i framskrivningene av det samlede kapitalbehovet, gjør ledelsen og styret en samlet vurdering av om kapitalbehovet er tilstrekkelig tilpasset bankens nåværende og fremtidige risikoprofil og strategiske målbilde.

STRESSTESTING

Det skal gjennomføres periodiske stresstester for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen i banken. Stresstestene gjennomføres på de mest kritiske risikoområdene som kreditt-, marked- og likviditetsrisiko, og tar hensyn til en negativ makroøkonomisk utvikling over en periode på minimum tre år. Det skal gjennomføres stresstest av kapitalbehov knyttet til kreditt- og likviditetsrisiko i utlånsporteføljen basert på scenarioanalyser med økonomisk tilbakeslag samt fall i sikkerhetsverdier. Det skal gjennomføres stresstester på likviditet- og markedsrisikoområdet. Stresstesting skal minst gjennomføres årlig, og modeller skal godkjennes av styret.

SENSITIVITETSANALYSER

Framskrivning av den finansielle utviklingen for banken vil alltid være preget av usikkerhet. Som en følge av dette skal det gjennomføres sensitivitetsanalyser og omvendte stresstester for å synliggjøre effekten av de vesentligste usikkerhetene i beregningene.

2.4 KONTROLL

Etter valg av risikostyringsstrategi så må de rette kontroll- og styringstiltakene velges.

Følgende prinsipper skal da legges til grunn:

- For alle vesentlige deler av bankens virksomhetsområder skal det foreligge en ajourholdt dokumentasjon over etablerte kontroll-/styringstiltak med henvisning til eventuelle instruksjoner, fullmakter, kreditthåndbok og arbeidsbeskrivelser
- Ved endringer eller introduksjon av nye produkter, forretningsområder og rutiner av vesentlig betydning skal det foreligge en dokumentasjon over hvilke styringstiltak som er etablert med henvisning til eventuelle instruksjoner, fullmakter og arbeidsbeskrivelser før dette igangsettes
- Ved etablering av kontroll- og styringstiltak skal det legges til grunn en kost-/ nyttevurdering, der den relative kostnaden for innføringen av kontroll- og styringstiltakene skal vurderes opp mot den fremtidige nytten av tiltakene

2.5 INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON (RAPPORTERING)

Bankens rapportering har som formål å sikre at alle relevante organisasjonsnivåer har tilgang på tilstrekkelig, pålitelig og relevant informasjon. Videre skal risikorapporteringen sikre at alle organisasjonsnivåer har en oversikt over sin aktuelle risikoeksponering og eventuelle svakheter i risikostyringsprosessen. Rapporteringen skal danne grunnlaget for den videre oppfølgingen og overvåkingen av risikoeksponeringen og risikostyringsprosessen i banken. Dette følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjon og styret.

2.6 OPPFØLGING OG OVERVÅKING

Formålet med oppfølgingen er å vurdere hvor effektiv prosessen for risikostyring er over tid, og sikre at nødvendige handlinger eller endringer blir gjennomført.

Følgende prinsipper skal derfor legges til grunn:

- Den etablerte risikostyringsprosessen og gjennomføringen av den skal løpende følges opp.

Oppfølgingen av de viktigste risikoer skal være en del av den løpende virksomheten

- Uønskede hendelser skal registreres og rapporteres. Svakheter i risikostyringsprosessen skal uten unødig opphold rapporteres til relevant ledelsesnivå. Svikt av vesentlig betydning skal rapporteres til øverste ledelse og styret
- Ledende personale, her definert som banksjefer og avdelingsledere skal for sine respektive ansvarsområder rapportere oppover i organisasjonen hvordan risikostyringen er gjennomført i forhold til godkjent rammeverk og risikoeksponering. Dette skal gi administrerende banksjef og styret tilstrekkelig informasjon for å ta stilling til om risikostyringen er forsvarlig ivaretatt. Slik bekreftelse eller rapportering skal skje minst en gang årlig, eller når vesentlige forhold tilsier det. Lederbekreftelsen koordineres av Complianceansvarlig.

3. INFORMASJON OM RISIKOGRUPPENE

Risiko skal forstås som alle forhold som kan hindre banken i å nå sine målsettinger. SpareBank 1 Lom og Skjåk er eksponert for en rekke ulike typer risiko. De viktigste risikoene er kategorisert i følgende undergrupper.

Kredittrisiko:	Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.
Markedsrisiko:	Risiko for tap som skyldes endringer i markedsvariabler og / eller markedsbetingelser som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder.
Operasjonell risiko:	Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.
Likviditetsrisiko:	Risiko for at banken ikke er i stand til å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet øker.
Eierisiko:	Risiko for tap i datterselskaper og tilknyttede selskaper knyttet til den risiko som det enkelte selskap påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.
Forretningsmessig risiko:	Risiko for uventede inntekts- og kostnadssvingninger. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- og / eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger, myndighetsreguleringer eller endret kundeatferd/markedssituasjon
Strategisk risiko:	Risiko for svikt i inntjening og generering av kapital som skyldes endringer i rammebetingelser, feilslåtte strategiske satsninger og / eller svak implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser
Omdømme risiko:	Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet (kunder, motparter, egenkapitalbevisiere og myndigheter)
Etterlevelses (compliance) risiko:	Risiko for at banken pådrar seg offentlige sanksjoner / bøter, økonomisk tap og/eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover / forskrifter, standarder og/eller interne retningslinjer og verdier

(strategier, policyer, fullmaktsreglement, rutiner og etiske retningslinjer).

Systemrisiko:	Risiko for at en ustabil finansiell situasjon blir så omfattende at det fører til en systemsvekkelse hvor økonomisk vekst og velferd blir alvorlig skadelidende
ESG-risiko:	Risiko for tap som følge av påvirkning på miljø, sosiale forhold og selskapsstyring.

Nedenfor følger en presentasjon av de viktigste risikoområdene

3.1 KREDITTRISIKO

Kredittrisiko defineres som risiko for tap som følge av kunders eller andre motparters manglende evne og eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor banken.

STYRING OG KONTROLL

Kredittrisikoen styres gjennom ulike styringsdokumenter, rutiner og retningslinjer. Nedenfor gis en beskrivelse av de viktigste elementene

Strategi: SpareBank 1 Lom og Skjåk sin strategi for 2023-2025 beskriver overordnede markedsmessige mål for finansieringsområdet og definerer bankens målområde.

Etiske retningslinjer: De etiske retningslinjene fungerer som en rettesnor for bankens virksomhet gjennom at de definerer hvilke krav vi stiller til oss selv og hvordan vi skal forholde oss til andre interessenter. Retningslinjene er derfor viktig som bakteppe for bankens virksomhet, også innenfor kredittområdet.

Policy for kreditt: Dokumentet godkjennes av styret og skal revideres minimum årlig. Policyen skal beskrive bankens risikovillighet og gir rammer for inntjening og vekst. Den fastsetter også prinsippene for kredittbeslutninger og tildeling av kredittfullmakter, og beskriver beslutningsstrukturen.

Kredittbehandlingsrutiner: SpareBank 1 Lom og Skjåk har etablert Kredittbehandlingsrutiner som beskriver prosessene i kredittbehandlingsens ulike faser, med angivelse av handling og ansvar.

Retningslinjer og rutiner for porteføljestyling: Risikoeksponeringen innenfor kredittområdet følges opp ved hjelp av bankens porteføljestytingsverktøy. Porteføljestytingsverktøyet gir oss bl.a informasjon om sentrale nøkkeltall innenfor risikostyring og migrering i porteføljen.

Validering: SpareBank 1 Lom og Skjåk benytter verktøy som Kompetansesenter for kreditt i SpareBank 1 - alliansen har utviklet for validering. I den kvantitative valideringen gjennomføres det tester av modellenes rangeringsevne og modellenes evne til å fastsette riktig nivå på risikoparameterene (kalibrering).

KREDITTMODELLER

Kredittrisikoen er kapitalbehovsvurdert med utgangspunkt i SpareBank 1 alliansens modell. Samme modell anvendes i kredittbehandlingen samt i porteføljestyringen gjennom rapporteringsverktøyet AlliancePor2. Her beregnes sentrale størrelser som eksponering ved mislighold (EAD), misligholdssannsynlighet (PD), forventet tap (EL), tap gitt mislighold (LGD) og uventet tap (UL).

Risikomodelleene som ligger til grunn for risikostyringssystemene tar utgangspunkt i statistiske beregninger, og er under kontinuerlig videreutvikling og jevnlig validering. Modellene baserer seg på følgende sentrale komponenter:

Sannsynlighet for mislighold (PD)

Bankens PD modeller er basert på statistiske beregninger (regresjonsanalyse) og benytter intern og ekstern informasjon for å predikere sannsynlighet for mislighold i løpet av de neste 12 månedene. Basert på den enkelte kundes beregnede PD allokteres kundene i 11 risikoklasser.

Forventet eksponering ved mislighold (EAD)

Bankens modell for EAD anslår forventet eksponering mot kunden ved et evt mislighold. Beregningene tar utgangspunkt i kundens samlede eksponering, inkludert innvilgede men ikke trukne rammer og garantier.

Tap gitt mislighold (LGD)

LGD uttrykker forventet tapsgrad gitt at et engasjement misligholdes. Tar hensyn til sikkerhetsverdier.

Forventet tap (EL)

Det banken forventer å tape på en kunde de neste 12 månedene. Dekkes gjennom kundemargin.

Kapitalkrav (UL)

Banken beregner uventede tap som differansen mellom Totale tap (gitt ønsket konfidensnivå) og Forventede Tap (EL). Banken benytter et konfidensnivå på 99,9 %.

Risikoklassifisering

Risikoklasser

Basert på den enkelte kundes beregnede PD allokteres kundene i 11 risikoklasser.

Misligholdsklasse	Nedre grense for mislighold	Øvre grense for mislighold
A	-	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %

D	0,50 %	0,75 %
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00 %
H	5,00 %	10,00 %
I	10,00 %	99,99%
J	99,99%	100%
K	100%	100%

Risikoklasse J er kunder som har misligholdte engasjement, mens risikoklasse K er kunder som har nedskrevne engasjement.

Sikkerhetsklasser

Banken beregner en sikkerhetsdekning for alle kunder. Sikkerhetsdekning baserer seg på realisasjonsverdier som er beregnet med utgangspunkt i standardiserte reduksjonsfaktorer etter type sikkerhet beregnet for realisasjon i et normalt marked.

Klasse	Tilsvarende sikkerhetsdekning (realisasjonsverdi)
1	Over 120 %
2	Over 100 %
3	Over 80 %
4	Over 60 %
5	Over 40 %
6	Over 20 %
7	Inntil 20 %

3.2 OPERASJONELL RISIKO

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Definisjonen omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko og omdømmerisiko som må vurderes særskilt. Eksempler på operasjonelle hendelser kan være feil som begås av ansatte, det kan forekomme svakheter i produkter eller tjenester, prosesser og systemer eller banken kan påføres tap utenfra gjennom bedragerier, brann, naturkatastrofer m.m.

STYRING OG KONTROLL

Operasjonell risiko er en risikotype banken i størst mulig grad ønsker å ha god kontroll på og som innebærer en risiko som kan påføre banken vesentlige kostnader. Prosessen for styring av operasjonell risiko i SpareBank 1 Lom og Skjåk skal i størst mulig grad hindre at ingen enkelthendelse forårsaket av operasjonell risiko skal kunne skade bankens stilling i alvorlig grad.

Policy for operasjonell risiko fastsetter overordnede prinsipper og rammer for operasjonell risiko og hvordan operasjonell risiko skal styres i SpareBank 1 Lom og Skjåk. Policyen skal gjenspeile bankens overordnede risikoprofil og underbygge mål om vekst og lønnsomhet, og danner grunnlaget for rapportering og oppfølging av den løpende risikoeksponeringen. Dokumentet revideres og vedtas av styret ved behov, minimum en gang pr. år.

Registrering av uønskede hendelser

Alle uønskede og faktiske hendelser som gir eller kunne gitt banken et økonomisk (operasjonelt) tap registreres i en regnearkbasert hendelsesbase. Hovedformålet med registreringen er å kunne sette inn forbedringstiltak for å forhindre eller redusere risikoen for gjentakelser av lignende uønskede hendelser.

På grunn av begrenset erfaring med taps- og hendelsesregistrering finnes det ikke et tilstrekkelig grunnlag for kvantitativt å beregne eksponeringen for operasjonell risiko. Vurderingen er derfor i hovedsak av kvalitativ art. Det må arbeides videre med å bedre rapporteringskulturen slik at alle vesentlige hendelser fanges opp for å identifisere svakheter i internkontrollen, og danne grunnlag for iverksettelse av nødvendige kontrolltiltak.

Årlig lederbekreftelse

Det gjennomføres årlig en internkontrollrapportering fra alle ledere på vesentlige virksomhetsområder. Her foretas det en vurdering av om internkontrollen har vært gjennomført på en tilfredsstillende måte. Rapporteringen inneholder også en identifisering av risiko og risikoreduserende tiltak. Lederbekreftelsen er et verktøy for løpende å kunne identifisere problemområder, og dette vil sikre at ledelsen er bedre i stand til å allokere ressurser til de rette forbedringstiltakene.

3.3 MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirkurser. Risikoen for endringer i verdipapirpriser som skyldes endringer i generelle kredittpriser, blir også regnet som markedsrisiko.

Markedsrisiko oppstår i SpareBank 1 Lom og Skjåk hovedsakelig fra bankens investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften, da i første rekke funding.

STYRING OG KONTROLL

Styring av markedsrisiko skjer gjennom detaljerte rammer for investeringer i aksjer og obligasjoner. Rammene blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum en gang årlig. Risikostørrelsen overvåkes løpende og følges opp gjennom periodevise rapporter til styret.

Nedenfor følger en oversikt over de enkelte risikoene innenfor markedsrisiko

Aksjekursrisiko

Aksjerisiko måles i forhold til eksponering i aksjer, andeler, egenkapitalbevis eller aksjefond. Styring og oppfølging av risikoområdet tar utgangspunkt i vedtatt ramme for eksponering, i tillegg til retningslinjer gitt i lover og forskrifter.

I ICAAP beregnes kapitalbehovet for aksjekursrisiko i tråd med Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov av 20. desember 2024. Her vurderes aksjekursrisikoen av bankens beholdning av omløpsaksjer, egenkapitalbevis, aksjefond og anleggsaksjer mot et scenario med et kursfall på 45 %. Anleggsaksjer som det beregnes eierrisiko for blir holdt utenfor beregningene.

Renterisiko

Plasseringer i obligasjonsfond og pengemarkedsfond medregnes under renterisikovurderingen. I tillegg er renterisikoen knyttet til bankens obligasjonsportefølje og portefølje av fastrentelån. Styring og oppfølging av risikoområdet tar utgangspunkt i vedtatte rammer for eksponering, og renterisiko måles ved hjelp av en stresstest med 6 forskjellige scenarioer. Målingen gjøres etter EVE-metoden.

Spreadrisiko

Med spreadrisiko menes risiko for verditap i bankens investeringsportefølje som følge av en økning i kredittpremiene for de obligasjonene banken har investert i. Kredittpremiene øker typisk i urolige tider eller ved negative nyheter om et enkelt selskap som vil ha innvirkning på selskapets finansielle situasjon. SpareBank 1 Lom og Skjåk sin beholdning av investeringer i obligasjoner blir verdivurdert og bokført til virkelig verdi. Banken mottar månedlig uavhengig verdivurdering av porteføljen fra meglerhus. Banken anser at de papirene som er aktuelle for salg i et slikt scenario er meget likvide, og at ikke hele porteføljen ville blitt realisert. Banken har beregnet kapitalbehovet under Pilar II ved å multiplisere markedsverdien til de respektive papirene med gjenstående løpetid, spreadendring og stressfaktor for papiret etter klassifisering slik Finanstilsynet har beskrevet i sin veiledning av 20. desember 2024.

Valutarisiko

SpareBank 1 Lom og Skjåk er ikke en valutabank og bankens eksponering mot valutarisiko er kun knyttet til bankens egen kontantbeholdning.

Derivater

Banken inngår derivatavtaler utelukkende i forbindelse med handel av underliggende lån eller obligasjonsinvesteringer ut fra sikrings- eller risikostyringshensyn. Avtalene inngås kun med kredittgodkjente motparter. Banken har ingen tradingportefølje av derivater. Markedsrisikoen på derivatene blir håndtert, overvåket og kontrollert som en integrert del av porteføljenes markedsrisiko.

3.4 LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige økte kostnader i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Risikokategorien handler ikke primært om å ha tilstrekkelig egenkapital til å tåle tap, men om å ha tilstrekkelig med likvide midler til å dekke inn de forpliktelsene som kommer til forfall.

STYRING OG KONTROLL

Strategi for likviditetsstyring er førende for styringen av likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Lom og Skjåk. Likviditetsstrategien revideres minst årlig av bankens styre. Likviditetsrisikoen er redusert gjennom spredning av løpetider og funding i ulike markeder, instrumenter og kilder. Likviditetsstrategien setter ellers krav til innskuddsdekning og lengde på markedsfinansiering. I tilknytning til strategien er det etablert en egen beredskapsplan som skal håndtere urolige likviditetssituasjoner.

Økonomiansvarlig har ansvaret for likviditetsstyringen, mens Leder Risk og compliance har ansvaret for uavhengig overvåking og rapportering av utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien.

Stresstester

Det benyttes stresstester som analyserer bankens likviditetsmessige sårbarhet i perioder uten tilgang på ekstern funding. Stresstesting av likviditet gjennomføres og presenteres for styret kvartalsvis. Iht. likviditetsstrategien skal banken overleve en situasjon med middels krise i bank og marked i minimum 6 måneder.

LCR

LCR viser forholdet mellom likvide eiendeler og netto likviditetsutgang i en 30-dagersperiode under gitte stressforutsetninger. LCR angir hvor stor prosentandel av en antatt stresset likviditetsutgang banken kan dekke opp med likvide aktiva av høy kvalitet. Likviditetsstrategien stiller strengere krav til LCR enn det myndighetspålagte kravet på 100 %.

NSFR

Net stable funding ratio sier hvor stor summen av de poster som gir stabil finansiering (sum av egenkapital og gjeld) er i forhold til summen av poster både på og utenfor balansen som krever stabil finansiering. Likviditetsstrategien stiller strengere krav til NSFR enn det myndighetspålagte kravet på 100 %.

SpareBank 1 Boligkreditt

Sparebank1 Lom og Skjåk har til enhver tid klargjort boliglån for overføring til SpareBank 1 Boligkreditt. Saldo som er tilgjengelige varierer i forhold til tilførsel av nye kvalifiserte lån til overføring og faktisk overføring til SB 1 Boligkreditt. Boligprisfall vil kunne redusere tilgjengelig volum for overføring. Salg av boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt er et viktig tiltak for å frigjøre likviditet i kriser.

SpareBank 1 Lom og Skjåk har sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet. Dette innebærer at banken har forpliktet seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i likviditetsrisiko for banken.

Beredskapsplan for likviditet

Banken har en egen beredskapsplan for å håndtere likviditetskriser. Planen identifiserer hendelser som utløser ulike beredskapsnivåer, og gir prosedyrer for å frigjøre likviditet i en krisesituasjon. Bruk av beredskapsplanen må sees i sammenheng med bankens gjenopprettingsplan.

4. GODTGJØRELSE

Godtgjørelsesordninger i banken reguleres av Finansforetaksloven og Finansforetaksforskriften, begge i kapittel 15. Finansforetaksforskriften §15-1 sier at banken skal ha en godtgjørelsesordning for hele foretaket som skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med foretakets risiko, motvirke høy risikotaking, og bidra til å unngå interessekonflikter.

Finansforetaksforskriften §15-2 sier at Styret i SpareBank 1 Lom og Skjåk skal fastsette og sørge for at banken til enhver tid har og praktiserer retningslinjer og rammer for en godtgjørelsesordning som skal gjelde for hele foretaket. Godtgjørelsesordningen skal videre være i samsvar med foretakets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser. Banken skal minst én gang i året foreta en gjennomgang av praktisering av godtgjørelsesordningen.

SpareBank 1 Lom og Skjåk skal ha en godtgjørelsesordning (lønn og annen godtgjørelse) som støtter opp om bankens overordnede mål og strategier. Ordningen skal være fleksibel og tilpasset bankens organisasjon, slik at det gir lønnsutvikling gjennom oppfylling av gitte kriterier. Bankens lønnsomhet, kapital- og likviditetssituasjon må sammen med samfunnsøkonomiske hensyn, være retningsgivende for fastsetting av lønn og annen godtgjørelse.

Styret i SpareBank 1 Lom og Skjåk har etablert et godtgjørelsesutvalg. Utvalget er representert med tre medlemmer fra bankens styre, hvorav minst det ene medlemmet skal være representant for de ansatte:

- Styrets leder

- Styrets nestleder
- Ansattevalgt styremedlem

Godtgjørelsesutvalget skal på fritt grunnlag vurdere foretakets godtgjørelsesordning og skal forberede alle saker om godtgjørelsesordningen som skal behandles av bankes styre. I 2024 ble det avholdt tre møter i Godtgjørelsesutvalget.

Styret i SpareBank 1 Lom og Skjåk fastsetter lønn og andre godtgjørelser til Administrerende banksjef. Administrerende banksjef delegeres myndighet til å fastsette lønn og andre godtgjørelser til ledende ansatte og øvrige ansatte i banken.

Fastlønn skal til enhver tid være den viktigste delen av de samlede godtgjørelser. Bankens lønnssystem er regulert av Sentralavtalen, Hovedavtalen samt bankens Bedriftsavtale.

Årlige lønnsreguleringer av ledende ansatte fastsettes av Administrerende banksjef.

Årlige lønnsregulering etter Hovedavtalens § 14-5 fastsettes av Administrerende banksjef etter drøfting i ansettelsesutvalget.

SpareBank 1 Lom og Skjåk har ikke provisjons- eller bonusordning, men praktiserer kollektiv resultatdeling basert på grad av oppnåelse av måltall fastsatt av bankens styre.